



Δελτίο Τύπου

Του οργανισμού της ΕΕ για τα ναρκωτικά, Λισαβόνα

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ 2020: ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΣΗΜΕΙΑ

Οι μεταβαλλόμενες συνθήκες λόγω COVID-19 και η ακμάζουσα αγορά ναρκωτικών δημιουργούν νέες απειλές για την υγεία και την ασφάλεια στην Ευρώπη

(22.9.2020, ΛΙΣΑΒΟΝΑ — **ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ Η ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΕΩΣ 11.00 ώρα Δυτικής Ευρώπης/10.00 ώρα Λισαβόνας**) Η ευρεία διαθεσιμότητα όλων των τύπων ναρκωτικών, η παραγωγή ναρκωτικών στην Ευρώπη και οι εξαιρετικά δραστικές ουσίες συγκαταλέγονται μεταξύ των προβλημάτων που εξετάζει ο **Οργανισμός της ΕΕ για τα ναρκωτικά (EMCDDA)** στην **Ευρωπαϊκή έκθεση για τα ναρκωτικά 2020: τάσεις και εξελίξεις** ⁽¹⁾. Στην τελευταία αυτή ετήσια ανασκόπησή του — η οποία σηματοδοτεί 25 έτη συστηματικής παρακολούθησης — ο οργανισμός περιγράφει την κατάσταση στο πεδίο των ναρκωτικών όπως διαμορφωνόταν στα τέλη του 2019, καθώς και τις πρόσφατες μεταβολές που προκάλεσε η πανδημία **COVID-19** στις αρχές του 2020.

Στις νέες εξελίξεις που περιγράφονται στην έκθεση συγκαταλέγονται: ο αριθμός-ρεκόρ στις κατασχέσεις κοκαΐνης και ο μεγάλος αριθμός κατασχέσεων ηρωίνης, η αύξηση της παραγωγής συνθετικών ναρκωτικών, καθώς και οι ανησυχίες σχετικά με την κάνναβη υψηλής δραστηριότητας, τα νέα συνθετικά οπιοειδή και τα δισκία Έκστασης με υψηλά επίπεδα MDMA. Με βάση τις νέες ταχείες μελέτες του **EMCDDA** (άνοιξη 2020) ⁽²⁾, η έκθεση αναφέρεται επίσης στις ανακατατάξεις που προκάλεσε η **COVID-19** στη χρήση και την αγορά ναρκωτικών, οι οποίες ενδέχεται να έχουν μακροπρόθεσμες επιπτώσεις για τις υπηρεσίες καταπολέμησης ναρκωτικών και τις δικτικές αρχές της Ευρώπης. Υπάρχουν φόβοι ότι τα καινοτόμα μοντέλα διανομής ναρκωτικών που αναπτύχθηκαν στη διάρκεια του εγκλεισμού (lockdown), σε συνδυασμό με τις οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας στις λιγότερο ευνοημένες κοινότητες, θα εντείνουν τα προβλήματα που έχει ήδη δημιουργήσει η υπεραφθονία ναρκωτικών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Εσωτερικών Υποθέσεων Ylva Johansson δήλωσε σχετικά: «Η *Ευρωπαϊκή έκθεση για τα ναρκωτικά 2020* υπογραμμίζει τους κινδύνους που συνεπάγεται η παραγωγή και διακίνηση παράνομων ναρκωτικών ουσιών για την υγεία και την ασφάλεια των πολιτών της ΕΕ. Τα μεγάλα κέρδη που αποκομίζουν τα κυκλώματα του οργανωμένου εγκλήματος από τις αγορές ναρκωτικών, καθώς και το ρεκόρ στις κατασχέσεις κοκαΐνης αλλά και οι μεγάλες ποσότητες κατασχεθείσας ηρωίνης, επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι τα παράνομα κυκλώματα συνεχίζουν να αποτελούν απειλή εκμεταλλευόμενα τις αλυσίδες εφοδιασμού, τις ναυτιλιακές οδούς και τους μεγάλους λιμένες για τη διακίνηση ναρκωτικών. Η αύξηση της διαθεσιμότητας παράνομων ναρκωτικών κάθε είδους επιτείνει τους κινδύνους για την υγεία. Το νέο θεματολόγιο και σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά για την περίοδο 2021-2025 παρέχει το πολιτικό και στρατηγικό πλαίσιο για την αποτελεσματική και ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προκλήσεων που δημιουργούν τα ναρκωτικά για την ασφάλεια και τη δημόσια υγεία με την ανάπτυξη όλων των σχετικών μηχανισμών σε τοπικό, εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο».

Η κατάσταση των ναρκωτικών στην Ευρώπη έως το 2020: σημαντικότερα σημεία

Στην εφετινή ανάλυση προσδιορίζονται τα ακόλουθα «Σημαντικά ζητήματα»:

Εντοπίζονται όλο και μεγαλύτερα φορτία ναρκωτικών — Η αύξηση στις κατασχέσεις μεγάλων ποσοτήτων κοκαΐνης, ρητίνης της κάνναβης (χασίς) και, όλο και περισσότερο, ηρωίνης, που μεταφέρονται

διά θαλάσσης, δημιουργεί ανησυχίες για διείσδυση του οργανωμένου εγκλήματος σε νόμιμες αλυσίδες εφοδιασμού, ναυτιλιακές οδούς και μεγάλους λιμένες.

Η κοκαΐνη παίζει όλο και μεγαλύτερο ρόλο στο πρόβλημα ναρκωτικών της Ευρώπης — Η κοκαΐνη χαρακτηρίζεται πλέον από μεγαλύτερη καθαρότητα και αυξάνεται ολοένα ο αριθμός των χρηστών που υποβάλλονται σε θεραπεία για πρώτη φορά. Οι κατασχέσεις κοκαΐνης ήταν περισσότερες από ποτέ (181 τόνοι, 110 000 κατασχέσεις).

Η δυνατότητα για αυξημένη χρήση ηρωίνης και οι υφιστάμενες επιβλαβείς συνέπειες δημιουργούν ανησυχίες — Οι ποσότητες ηρωίνης που κατασχέθηκαν στην ΕΕ σχεδόν διπλασιάστηκαν μεταξύ 2017 και 2018 (από 5,2 σε 9,7 τόνους) και υπάρχουν συνεχείς αναφορές για παρασκευή ηρωίνης εντός της ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι απαιτείται μεγαλύτερη εγρήγορση για την ανίχνευση ενδείξεων αυξημένου ενδιαφέροντος των χρηστών για το συγκεκριμένο ναρκωτικό. Η πρόσβαση στη θεραπεία υποκατάστασης οπιοειδών παραμένει περιορισμένη σε ορισμένες χώρες.

Κατανόηση των επιπτώσεων της κάνναβης και των νέων προϊόντων υψηλής δραστηριότητας στη δημόσια υγεία — Η ρητίνη και η φυτική κάνναβη περιέχουν πλέον, κατά μέσο όρο, περίπου διπλάσια επίπεδα τετραϋδροκανναβινόλης (THC) σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία. Αυτό επιβάλλει στενή παρακολούθηση της αγοράς σε μια χρονική συγκυρία κατά την οποία κάνουν επίσης την εμφάνισή τους νέες μορφές κάνναβης (π.χ. συμπυκνώματα κάνναβης, βρώσιμα προϊόντα κάνναβης).

Αύξηση και διαφοροποίηση στην παραγωγή ναρκωτικών στην Ευρώπη — Εδραιωμένα αλλά και νέα ναρκωτικά συνεχίζουν να παράγονται στην Ευρώπη με προορισμό τις τοπικές και παγκόσμιες αγορές. Εντοπίζονται περισσότερα εργαστήρια και σημεία παραγωγής, και παρατηρείται μεγαλύτερη διαφοροποίηση όσον αφορά τις χρησιμοποιούμενες χημικές ουσίες.

Η συνεχιζόμενη διαθεσιμότητα υψηλής δραστηριότητας προϊόντων που περιέχουν MDMA αναδεικνύει την ανάγκη για μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση των χρηστών — Η καινοτομία και η κλιμάκωση της παραγωγής συνθετικών ναρκωτικών στην Ευρώπη φαίνεται από τη συνεχιζόμενη διαθεσιμότητα υψηλής περιεκτικότητας δισκίων και υψηλής καθαρότητας σκονών MDMA, που εγκυμονούν σημαντικούς κινδύνους για την υγεία των χρηστών. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει την ανάγκη εφαρμογής παρεμβάσεων που στοχεύουν στις επιβλαβείς συνέπειες της χρήσης ναρκωτικών για ψυχαγωγικούς σκοπούς.

Τα όλο και πιο σύνθετα χαρακτηριστικά της αγοράς ναρκωτικών δημιουργούν προκλήσεις σε κανονιστικό επίπεδο και εγκυμονούν κινδύνους για την υγεία — Οι λιγότερο διαδεδομένες και μη ελεγχόμενες ουσίες φαίνεται ότι αποτελούν εντεινόμενο πρόβλημα σε ορισμένες χώρες, καθώς καταγράφονται κατασχέσεις μεγαλύτερων ποσοτήτων κεταμίνης, GHB και LSD και εντείνεται ο προβληματισμός για τη χρήση του υποξειδίου του αζώτου (αέριο γέλιου) και των νέων βενζοδιαζεπινών.

Ανάγκη για νέα εργαλεία και καινοτόμες στρατηγικές με στόχο να υποστηριχθεί η κλιμάκωση της θεραπείας της ηπατίτιδας C — Η αύξηση της πρόσβασης για τους χρήστες ενέσιμων ναρκωτικών σε δράσεις πρόληψης, στην εξέταση για ηπατίτιδα C και στη θεραπεία της νόσου είναι κρίσιμης σημασίας για την εξάλειψη της μόλυνσης στη συγκεκριμένη ομάδα ατόμων. Η χρήση βελτιωμένων τεχνικών διάγνωσης και επιτήρησης για τον εντοπισμό των χρονίως νοσούντων είναι σημαντική για την αποτελεσματική στόχευση της θεραπείας.

Η λήψη υπερβολικής δόσης ναρκωτικών συνδέεται όλο και περισσότερο με μεγαλύτερες ηλικίες — Οι θάνατοι από υπερβολική δόση στην ηλικιακή ομάδα άνω των 50 αυξήθηκαν κατά 75% μεταξύ 2012 και 2018 και εκτιμάται ότι το 2018 σημειώθηκαν στην ΕΕ 8 300 θάνατοι από υπερβολική δόση. Ο θάνατος από υπερβολική δόση οπιοειδών μπορεί να αποτραπεί με την έγκαιρη χορήγηση ναλοξόνης.

Οι νέες ψυχοδραστικές ουσίες (ΝΨΟ) εξελίσσονται σε μόνιμο πρόβλημα — Κατά την τελευταία τριετία, η συχνότητα με την οποία εντοπίζονται για πρώτη φορά νέες ψυχοδραστικές ουσίες στην Ευρώπη ανέρχεται σε μία την εβδομάδα. Το 2019 ανιχνεύθηκαν 53 ουσίες.

Η εμφάνιση νέων συνθετικών οπιοειδών αποτελεί ανησυχητικό παράδειγμα της διαρκούς προσαρμοστικότητας της αγοράς — Οκτώ μη ελεγχόμενα νέα συνθετικά οπιοειδή, ορισμένα από τα οποία ανήκουν σε διαφοροποιημένες και νέες ομάδες, εντοπίστηκαν για πρώτη φορά το 2019, προκαλώντας περαιτέρω ανησυχίες για τη δημόσια υγεία.

Οι μεταβαλλόμενες συνθήκες λόγω COVID-19 και οι προκλήσεις που αυτές συνεπάγονται

Παρουσιάζοντας τα πορίσματα από τις ταχείες μελέτες του EMCDDA, η έκθεση περιγράφει πώς πολλές υπηρεσίες καταπολέμησης ναρκωτικών, παρά το γεγονός ότι υποχρεώθηκαν να αναστείλουν τη λειτουργία τους ή να περιορίσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες στις αρχές της περιόδου εγκλεισμού, εντούτοις κατάφεραν να προσαρμοστούν και να εφαρμόσουν καινοτόμες προσεγγίσεις (π.χ. μέσω της τηλεϊατρικής) για παροχή ταχείας πρόσβασης στη θεραπεία και άλλου είδους υποστήριξης. Οι αρχικές επιπτώσεις της κρίσης στα πρότυπα χρήσης ναρκωτικών ήταν αμφίσημες, καθώς από τη μια πλευρά υπήρξαν ενδείξεις μείωσης του ενδιαφέροντος για ουσίες που χρησιμοποιούνται συνήθως σε ψυχαγωγικό πλαίσιο (π.χ. MDMA, κοκαΐνη) και από την άλλη φαίνεται ότι αυξήθηκε η χρήση σε ορισμένες ομάδες (π.χ. κάνναβη, νέες βενζοδιαζεπίνες). Σε μια πρώτη φάση, η προσφορά ουσιών στις τοπικές αγορές ναρκωτικών παρουσίασε σημάδια αποδιοργάνωσης, με αποτέλεσμα να παρατηρηθούν ελλείψεις και αύξηση τιμών, αλλά η τάση αυτή ενδέχεται να αντιστραφεί με τη χαλάρωση των μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης.

Η έκθεση αποκαλύπτει επίσης πώς τα κυκλώματα του οργανωμένου εγκλήματος προσαρμόσαν γρήγορα τις μεθόδους λειτουργίας τους, ιδίως σε επίπεδο λιανικής πώλησης. Λόγω των επιπτώσεων του περιορισμού των μετακινήσεων στην πώληση ναρκωτικών στον δρόμο, χρήστες και έμποροι στράφηκαν στη χρήση των ηλεκτρονικών αγορών του σκοτεινού διαδικτύου (darknet) και των πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης, καθώς και στις υπηρεσίες διανομής δεμάτων και κατ' οίκον διανομής. Από την παρακολούθηση της αγοράς ναρκωτικών προέκυψε ότι, σε επίπεδο χονδρικής πώλησης, η παράνομη διακίνηση μέσω των αεροπορικών μεταφορών συρρικνώθηκε, αλλά το παράνομο εμπόριο μέσω της θαλάσσιας ναυσιπλοΐας συνεχίστηκε στα προ της πανδημίας επίπεδα. Τέλος, η παραγωγή συνθετικών ναρκωτικών και η καλλιέργεια κάνναβης στην Ευρώπη δεν φαίνεται να επηρεάστηκαν σημαντικά.

Σύμφωνα με τον διευθυντή του EMCDDA Alexis Goosdeel: «Η πανδημία COVID-19 προκάλεσε άμεσες ανακατατάξεις στη χρήση και τη λιανική διάθεση των ναρκωτικών, αλλά και στις υπηρεσίες καταπολέμησής τους, και ανέδειξε τις ειδικές ανάγκες των χρηστών ναρκωτικών. Αν και οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της πανδημίας δεν μπορούν ακόμη να εκτιμηθούν, σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο παρατηρούνται ήδη αλλαγές, π.χ., αύξηση του ενδιαφέροντος για χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών στην αγορά ναρκωτικών και εφαρμογή καινοτομιών στη θεραπεία απεξάρτησης από τα ναρκωτικά μέσω λύσεων ηλεκτρονικής υγείας (e-health) και κινητής υγείας (m-health). Πρέπει, ωστόσο, να μας απασχολήσει το γεγονός ότι, καθώς γίνονται εμφανείς οι οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας, ορισμένες από τις κοινότητές μας ενδέχεται να καταστούν πιο ευάλωτες στα προβλήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά και στην είσοδο στην αγορά ναρκωτικών, αυξάνοντας περαιτέρω την πίεση στις υπηρεσίες μας που έχουν ήδη εξαντλήσει τα όρια των δυνατοτήτων τους. Είναι συνεπώς κρίσιμο να ενεργήσουμε με ταχύτητα για να εντοπίσουμε και να αντιμετωπίσουμε τις νέες απειλές που ενδέχεται να προκύψουν από αυτήν την ταχέως μεταβαλλόμενη κατάσταση».

Η πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου του EMCDDA, Laura d'Arrigo, καταλήγει: «Η δημοσίευση της εφετινής *Ευρωπαϊκής έκθεσης για τα ναρκωτικά* που σηματοδοτεί τα 25 έτη συστηματικής παρακολούθησης του EMCDDA, μας βρίσκει αντιμέτωπους με ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα ναρκωτικών, το οποίο επιτείνεται από τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19. Η ισορροπημένη προσέγγιση του φαινομένου των ναρκωτικών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο παίζει καθοριστικό ρόλο για την αντιμετώπιση των πολυσύνθετων κινδύνων που εγκυμονούν τα ναρκωτικά για την υγεία και την ασφάλεια. Η σημερινή έκθεση έρχεται να μας υπενθυμίσει ότι η αντικειμενική εκτίμηση της κατάστασης στο πεδίο των ναρκωτικών στην Ευρώπη είναι, περισσότερο από ποτέ, καίριας σημασίας για την από κοινού εξεύρεση αποτελεσματικών λύσεων και τη χάραξη της μελλοντικής μας πορείας».

(¹) Η Ευρωπαϊκή έκθεση για τα ναρκωτικά (στα αγγλικά) και τα «Σημαντικά ζητήματα» (σε 24 γλώσσες) διατίθενται στη διεύθυνση www.emcdda.europa.eu/edr2020. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην έκθεση περιέχονται στο στατιστικό δελτίο για το 2020 www.emcdda.europa.eu/data/stats2020. Περίοδος αναφοράς είναι η κατάσταση στο πεδίο των ναρκωτικών έως το τέλος του 2019.

(²) Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. www.emcdda.europa.eu/topics/covid-19 και www.emcdda.europa.eu/publications/ad-hoc/covid-19-resources